

Høringssvar fra *Hjelp meg stoppe volden*, om forslag til ny barnelov

Selv om høringsfristen har gått ut ønsker vi å komme med noen innspill til forslaget til ny barnelov, fordi vi mener at forslaget ikke lever opp til målet om at barn skal vernes mot vold, spesielt vold fra en forelder mot partner og barn.

Vårt utgangspunkt er erfaringene til våre medlemmer og andre voldsutsatte mødre vi kjenner erfaringene til, og som også er bekreftet av forskning ved NKVTS: For en betydelig andel av oss blir hjelpeapparatet (inkludert familievern og barnefordelingsaker, barnevernet og politiet) til en motstander, som umuliggjør vårt mål om å sikre barna våre et liv uten ytterligere vold fra faren.

Vi tar for gitt at dere kjenner til forskningen ved NKVTS, men tar med noen linker her:

<https://www.nkvts.no/vitenskapelig-artikkel/i-skyggen-av-likestillingen-voldsutsatte-modre-i-norge/>

<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/28bokv/psykisk-vold-ressurssterke-moedre-kan-slite-medaa-bli-trodd>

NKVTS har nylig laget en veileder til hjelpeapparatet, "Foreldresamarbeid etter vold og samlivsbrudd", for at de skal bli bedre til å avdekke vold etter brudd med voldsutøver.

<https://dinutvei.no/vold-i-naere-relasjoner/foreldresamarbeid-vold-samlivsbrudd/>

Animasjonsfilmen de har laget illustrerer noen av utfordringene en forelder kan møte etter samlivsbrudd når det har forekommet vold. <https://vimeo.com/519656464>

Det er all grunn til å tro at voldsutsatte fedre opplever samme utfordringer som voldsutsatte mødre. Vi har imidlertid merket oss at mødre i sterkere grad enn fedre får "skylda" for problemene i en familie om volden ikke avdekkes eller ikke anerkjennes, kanskje i god gammel "tradisjon" der mødre gjennom de siste par hundre (eller tusen?) år har fått skylda for "alt" som går galt med barna i en familie, mens fedrene ikke kan lastes.

Vi har ikke satt oss inn i hele NOUen eller hele lovforslaget, men tar utgangspunkt i NKVTS sitt høringssvar, hvor vi er enige i det meste, men ikke alt. Vi har også kommentarer til flere andre paragrafer og disse kommentarene kommer lengre ned.

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing-nou-2020-14-nybarnelov/id2828101/?uid=aa4711a6-8929-4c93-a282-3a6fbedfd11b>

Vi er enige i følgende deler i NKVTS sin uttalelse:

- **Kommentar til ny § 7-1 Kvar barnet skal bu fast**
- **Kommentar til ny § 7-2 Avgjerder som kan takast av den som barnet bur fast saman med**
- **Kommentar til ny § 11-7 Plikt til å høyre barnet (alternativ 1 og 2)**
- **Kommentar til ny § 9 – 1 Det beste for barnet**

Men vi er ikke fullt og helt enige i følgende av NKVTS sine kommentarer:

- **Kommentar til ny § 10-3 Barnet sin rett til medverknad i saker som er til mekling**

At barn skal høres i forbindelse med mekling kan ende opp med å være en bjørnetjeneste for voldsutsatte barn, om barna ikke klarer å fortelle om vold de har vært utsatt for direkte eller vold mot den ene forelderen fra den andre. som de har hørt/vært vitne til. Det er velkjent at barn ikke forteller om vold uten videre, så å tro at alle voldsutsatte barn kommer til å fortelle om vold til en vilt fremmed mekler er og blir en illusjon. Lovverket kan ikke ta for gitt at barn alltid (selv om de er gamle og modne nok) er i stand til å fortelle det som meklerin trenger å vite for å reelt kunne veilede foreldrene.

Langvarig mekling er også meningsløst mellom en voldsutøver og et voldsoffer, for mens offeret først og fremst er opptatt av barnets beste, er ikke dette tilfellet for voldsutøvere. Utøvere erkjenner sjelden sin egen voldsbruk, og kommer derfor sjelden til å frivillig gå med på avtaler som er til barnets beste.

- **Kommentar til ny § 8-1: Samvær**

I barnevernssaker, der foreldre ikke alltid er voldelige mot sine barn, så ender de opp med betydelig mindre samvær med sine barn om de mister omsorgen, enn det mange voldsutøvende foreldre ender opp med etter barneloven. I slike tilfeller, når barnevernet overtar omsorgen, ender også ofte voldsofferet opp med minimalt samvær, fordi barnevernet, som sakkyndige i barnefordelingssaker, ikke alltid evner å avdekke vold fra en forelder mot den andre og å plassere ansvaret hos den voldelige forelderen. Ofte mister barnet da sin trygge omsorgsperson.

Det er og blir urettmessig forskjellsbehandling av barn som tildeles samvær etter barnevernloven og etter barneloven, når det er snakk om samvær med en voldelig forelder: De har tilsynelatende bedre vern i barnevernloven enn i barneloven.

I dag må voldsutsatte barn i realiteten beskytte seg selv mot skadelig samvær, fordi det legges enormt stor vekt på barnets mening, samme om volden er avdekket eller ei: I mange saker er det ikke tilstrekkelig at den voldsutsatte forelderen forteller om volden. Om barnet ikke forteller selv fordi det ikke kan eller er skremt til å tie, eller er manipulert til å ikke fortelle om volden og i stedet uttrykker ønske om å bo hos den voldelige forelderen, så skjer det altfor ofte at mors informasjon om vold ikke tas på alvor. I noen tilfeller velger voldsutsatte barn også "side" med voldsutøver i et forsøk på å beskytte seg selv mot ytterligere vold. Det virker være betydelig mistillit mot mødre som kommer med påstander om vold mot seg selv og barna, og i mange tilfeller gjøres det ikke nok for å finne ut om det er mor eller far som snakker sant om volden.

I mange barnefordelingssaker settes det opp mye samvær med den voldelige forelderen (når volden er avdekket), helt uten at denne avkreves å oppsøke psykisk helsehjelp for egen voldsbruk og skader fra egen oppvekst. Når barna er store nok ender mange opp med å ikke ønske å dra på samvær med den voldelige forelderen, men inntil de er store nok tvinges mange til mer samvær enn de har godt av.

Med dagens realiteter er det "best" for voldsutsatte mødre å vente med å bryte ut av det voldelige forholdet, til barna er store nok til at de tydelig vet hvem av foreldrene som er den voldelige og kan uttrykke dette selv. Om man bryter ut "for tidlig" har ikke barnet erfart nok vold fra den

voldelig forelder, til å kunne beskytte seg selv ved å fortelle om den. Mødrene står i et uløselig dilemma mellom å beskytte barnet, ved å bryte ut tidlig, og å vente til barnet kan bidra til å beskytte seg selv, noe som altså er nødvendig med det barneloven legger opp til: At barnets stemme skal tillegges stor vekt, uten at det er sikret at barnet kan snakke fritt og til sitt eget beste.

- **Kommentar til utvalgets synspunkter på vektlegging av fortid, nåtid og fremtid**

Her skriver NKVTS: «Vi har ikke kunnskap om økt vektlegging av barnets mening i foreldretvister har ført til uheldige konsekvenser for barn, og derfor ser vi ingen grunn til å svekke vektlegging av nåtid i vurderinger av barnets beste.» Her er vår kunnskap, dvs. våre erfaringer, annerledes enn NKVTS sin: Vi vet om flere saker der barns medvirkning har ført til at de må samvær med en voldelig forelder som er til skade for dem og/eller at det er til skade for dem at volden mot den andre forelder ikke tas på alvor.

Barn kan si ting som ikke stemmer, og som for dem kan framstå som det rette å si her og nå, men som er til stor skade for dem på sikt. Andre barn, som er i stand til å si det som ikke er skadelig for dem selv, og reelt deres eget beste, kan oppleve det motsatte: At det de sier ikke tillegges vekt, om en voldssak er snudd på hodet.

Her er de andre paragrafene som vi i Hjelp meg stoppe volden har kommentarer til

1) Kommentarer til § 1-3: Barnet sin rett til omsorg, utvikling og vern mot vald

Istanbul-konvensjonen legger føringer når det gjelder omsorg og samvær for barn, som bør implementeres i barneloven. Vi foreslår at ordlyden fra konvensjonen tas inn i barneloven, f.eks. at avgjørelser etter barneloven skal ta hensyn til vold og sikre at offer og barns rett til et liv uten vold ikke krenkes.

Artikkel 31.

Omsorg, samværsrett og tryggleik

1. Partane skal ved lovgiving eller på annan måte treffe dei tiltaka som er nødvendige for å sikre at slike valdshendingar som er omfatta av denne konvensjonen, blir tatt omsyn til ved avgjerder om omsorg og samværsrett for barn.

2. Partane skal ved lovgiving eller på annan måte treffe dei tiltaka som er nødvendige for å sikre at utøving av samværsrett eller omsorgsrett ikkje set rettane og tryggleiken til offeret eller barna i fare.

For oss er det problematisk at ingen instans er lovpålagt til å avdekke om det forekommer vold i en familie. Vi mener at hele lovforslaget tar for gitt at all vold avdekkes før eller i forbindelse med mekling, eller av sakkyndig i en barnefordelings sak, men dette er ikke realitetene.

NOUen 2017:12 *Svikt og svik* konstaterte at det er sjelden vold mot barn avdekkes av det offentlige, og NOUen 2003:31 *Retten til et liv uten vold* konstaterte at vold i nære relasjoner ikke avdekkes, men kalles konflikt, hvor begge foreldre tildeles samme skyld og ansvar, eller i verste fall at den voldsutsatte feilaktig stemples som problemet.

En ny barnelov som ikke sikrer at det i det minste finnes én instans som er pålagt å avdekke vold, kan for mange voldsutsatte barn virke mot sin hensikt, og kan bidra til at barn "dømmes" til et liv i vold, med barneloven i hånd.

Det eneste obligatoriske treffpunktet mellom norske myndigheter og barnefamilier er mekling i forbindelse med samlivsbrudd, så dette bør være en naturlig kandidat, men dette krever en annen tankegang og systematikk rundt mekling enn det lovforslaget legger opp til.

Lovforslaget tar også utgangspunkt i at de som er inne i en familie (familievern, meklere, barnevern, sakkyndige og dommere i barnefordelingssaker, PPT, skole, BUP etc) ikke lar seg manipulere av voldsutøveren til å snu saken på hodet, slik at de feilaktig konkluderer med at det er offeret som er opphavet til problemene i familien, og ikke voldsutøver:

Fra saken i VG:– <..> mønsteret i disse barnefordelingssakene er tragisk nok at offeret, som regel mor, fremstilles som en person som er psykisk nedbrutt, og altså ikke i stand til å ta vare på barna, mens far står frem som den sterke som har prøvd å ta vare på henne og barna, sier advokaten.

<https://www.vg.no/nyheter/i/wOxzGM/hva-faar-en-mor-til-aa-ville-ta-livet-av-barnet-sitt>

Barn av voldelige, dyktige manipulatorer (som kan være både kvinner og menn), har ikke et reelt vern mot vold i dag. Disse barna kan selv bli manipulert av den voldelige forelderen, slik at barnet ikke er i stand til å si det som er til sitt eget beste, hverken der og da eller for framtiden.

Vi ønsker at det i § 1-3 skal legges til at vern mot vold er like viktig etter at foreldrene har skilt lag, som mens foreldrene bor sammen. Vi vil også at det legges til at barn skal ha vern mot vold fra den ene forelderen mot den andre, både før og etter samlivsbrudd.

2) Kommentarer til § 6-4: Omsorgsplikta som følger med foreldreansvaret

Her ønsker vi det skal legges til at barnet heller ikke skal utsettes for at den ene forelderen utøver vold mot den andre, hverken mens de bor sammen eller etterpå.

3) Kommentar til § 6-6: Foreldre si plikt til å oppfylle barnet sin sjølvråderett og rett til medverknad

Her tas det for gitt at barnet ikke er påvirket eller manipulert av den voldelige forelderen, og vi mener det er feil å bare legge vekt på barnets alder og modenhet. Et barn som lever i vold vil ikke være like mye i stand til å ta gode valg for seg selv som et barn som ikke lever i vold, samme hvor gammelt eller modent det er. Først når barnet vet at volden er anerkjent og at ansvaret er plassert hos voldsutøver, kan man regne med at voldsutsatte barn er i stand til å ta gode valg for seg selv, både i hverdagen og om samvær.

4) Kommentarer til § 9-2: Dei særlege pliktene til advokatar

Advokater må i mye større grad enn i dag ha ansvaret for at det ikke lages avtaler med voldelige foreldre med mer samvær enn det som er bra for barna. I dag virker det som at det for en del advokater er viktigere å «vinne» saken for sin klient heller enn å sikre barna et vern mot vold.

Vi vil at det skal legges til her at advokater har et spesielt ansvar for å sørge for at det ikke inngås avtaler som er til skade for barna, spesielt i de tilfellene der man kommer fram til en avtale uten retts sak.

5) **Kommentar til § 11-6: Kva høve retten har til å hente inn informasjon**

Når retten ber meklere om et skriftlig notat så må dette notatet inneholde konkret informasjon om hva mekleren har gjort for å prøve å avdekke vold i familien. Notatet må også inneholde konkret informasjon om vold som er kommet fram i meklingen, hvor gjeldende retningslinjer for journalføring av informasjon om vold i helsevesenet må følges, f.eks.:

«Dersom journalen inneholder et kort sammendrag av pasientens egen forklaring, bør pasienten få oppleve det som er skrevet og om nødvendig, komme med nødvendige endringer. Det er viktig å referere til pasientens fortelling klart og tydelig, og ikke fylle på med egne vurderinger.»

<https://voldsveileder.nkvts.no/blog/innhold/dokumentasjon-og-journalforing/hva-skal-journalen-inneholde/>

6) **Kommentar til § 11-8: Dei særlege pliktene til dommarar**

Vi mener det må kreves spesiell kompetanse for å kunne være dommer i barnefordelingssaker, i tråd med særdomstolsutvalgets anbefaling, NOU 2017:8. Spesielt trengs det kompetanse innen vold i nære relasjoner og personlighetsforstyrrelser, i tillegg til barnefaglig kompetanse. Dommere må være i stand til å gjenkjenne når sakkyndige og andre har blitt manipulert av voldsutøver, og til å stille kritiske spørsmål til både sakkyndig og vitnene. Dette for å sikre at dommeren kan avgjøre hvilke kilder til informasjon som er pålitelige.

7) **Kommentar til § 11-9: Førebels avgjerd**

I enkelte tilfeller lykkes den voldelige forelderen å snu saken på hodet, eller at volden ikke anerkjennes, allerede fra starten av en sak. Voldsofre er ofte psykisk nedbrutt i tida etter et brudd med voldsutøver, og det er mange voldsofre som ikke selv erkjenner volden de har levd i, spesielt om det er snakk om psykisk mishandling alene. Det er velkjent at voldsofre ikke forteller om vold uoppfordret. Det er da fare for at en midlertidig avgjørelse fører til at det er den voldelige forelderen som får omsorgen midlertidig. Det må legges inn mekanismer som gir voldsofrene reell mulighet til å få omgjort en slik feilaktig midlertidig avgjørelse.

Når en sak først er snudd på hodet er det dessverre vanlig at denne feilen fører til følgefeil, slik at voldsofrenes desperate kamp for å beskytte barna mot ytterligere vold tolkes som "bevis" på at dette er en psykisk syk og/eller konflikt drivende mor. Mange voldsutsatte lider av posttraumatisk stress (PTSD), men det er få som får en diagnose før etter lang tid. PTSD fører til et midlertidig funksjonsfall som kan feiltolkes av retten, både for den midlertidige avgjørelsen og seinere i rettsprosessen.

8) **Kommentar til § 11-10: Saksstyring og plan for den vidare sakshandsaminga**

For saker med påstander om vold er det svært viktig at saken ikke drar ut i tid. Det er en enorm belastning for voldsutsatte barn og den voldsutsatte forelderen å leve i en uavklart situasjon, med fare for at barna ender opp med samværsordning eller fast bosted som er til skade for dem og som ikke sikrer deres vern mot vold.

Det er i dag ingen garanti for at retten verner barns rett til et liv uten vold.

9) Kommentar til § 11-13: Bruk av sakkunnig

Det må kreves spesiell kompetanse og ferdigheter av sakkyndige, spesielt innen vold i nære relasjoner og om personlighetsforstyrrelser i saker om vold, og foreldre må ha rett til å kreve at sakkyndig skal snakke med de faginstansene foreldrene ønsker som kan støtte deres informasjon om volden mot den selv og barna. I dag er praksis at sakkyndig velger selv hvem han/hun vil snakke med og det fører til at sakene i noen tilfeller ikke blir bredt nok opplyst.

Vi mener også at det må bli slutt på at sakkyndige foreslår samværsordning; vi ønsker at det skal være partene som skal foreslå ordninger, og at det skal være dommeren som kommer med den endelige løsningen. Vi tror dette vil gi bedre avgjørelser fordi vi vet (fra et møte i særdomstolsutvalget i 2016) at dommere i liten grad i dag stiller kritiske spørsmål til sakkyndige og dennes forslag til samværsordning. At sakkyndig skal komme med et forslag ender som en sovepute for mange dommere, som på grunn av manglende kompetanse ender på samværsordninger som er til skade for barna.

Kvaliteten på sakkyndiges arbeid er ikke det reelle problemet i saker med påstander om vold, men tvert imot at dommere ikke bruker sin rett til å sette sakkyndiges rapport og vurderinger til side, når sakkyndig har gjort en for dårlig jobb. Vi vet om mange tilfeller der sakkyndig ikke utreder påstander om vold på en forsvarlig måte, til tross for at det finnes egne veiledere for sakkyndige for slike tilfeller. I mange saker kommer voldsutøver med falske påstander om at det er voldsofferet som er den voldelige (eller som er psykisk syk eller konfliktdrivende), og det er ikke alle sakkyndige som klarer utrede godt nok hvem det er som gir den riktige beskrivelsen av hva som har foregått. Forskning viser også at voldelige fedre evaluerer seg selv ut fra sine intensjoner og ikke ut fra hva de faktisk gjør/har gjort, og om sakkyndig og dommer ikke klarer skille mellom ord og handlinger, så tar de fort feil om voldsutøver. Voldsutøvere vet som regel godt at det de gjør er galt (hvorfor ellers gjør de det som regel uten utenforstående vitner til stede?) og de vet godt hva som er å forvente av gode foreldre.

<https://psykologisk.no/2019/08/voldelige-menn-haplose-fedre/>

<https://www.hjelptilhjelp.no/Sinneproblemer-og-vold/den-voldelige-mannen-hvem-er-han>

10) Kommentar til § 11-14: Barnesakkunnig kommisjon

Her ønsker vi at det skal presiseres i loven at det arbeidet kommisjonen gjør slett ikke er en fullstendig kvalitetssikring av sakkyndiges arbeid, kun en kontroll av om formalitetene er på plass. Barnesakkyndig kommisjon har ikke mandat til å konkludere med om sakkyndiges arbeid er av god kvalitet, i betydning av om sakkyndig reelt har kommet fram til det som er barnets beste eller ikke.

Til slutt vil vi oppfordre justisdepartementet sterkt til å sørge for at det forskes på barnas rolle i å beskytte seg selv mot ytterligere vold fra voldsutøver etter at foreldrene skiller lag, og om barnets medvirkning reell fører til dårligere vern mot vold eller ei. Vi foreslår en retrospektiv studie, der man tar for seg barnefordelingssaker som er 5-10 år gamle, hvor barna i dag er blitt 16 år eller eldre. Man må spørre barna om deres situasjon før og etter barnefordelingssaken, og om de vurderer at de fikk den samværsordningen som var til deres beste. De må spørres om i hvor stor grad de opplevde at deres informasjon ble tatt på alvor. Vi har sett forskning hvor det påstås at fravær av kontakt med far etter brudd mellom foreldrene gir barn dårligere helse, men den samme

forskningen sier ingenting om disse fedrene var opphavet til helseplagene lenge før foreldrene skilte lag. Vi etterlyser derfor forskning på helseplagene til barn og unge som tvinges til mye samvær, eller i verste fall må ha fast bosted, hos den voldelige forelderen.